

Wij hebben lief omdat God ons eerste heeft liefgehad

1 Johannes 4:19

Het begin van deze preek is interactief. Ik heb een vraag voor je: waaraan moet een goede relatie voldoen? En dan denk ik niet alleen aan een liefdesrelatie. Je kunt ook denken aan vriendschap, een familierelatie, de band met burenen... Denk er even over na. Wat is volgens jou kenmerkend voor een liefdevolle relatie?

(Wie zou iets kunnen noemen? Inventariseren op whiteboard)

Dit zijn allemaal mooie dingen, we verlangen er allemaal naar... Maar in de praktijk gaat het vaak mis. De vraag is dan: hoe kunnen we het opbrengen? Hoe hou je het vol? Hoe kun je zelfs groeien in liefde voor elkaar?

Maar eerst dat woord 'liefde'. Bij ons is dat een containerbegrip; er valt van alles onder. Sommige mensen houden van Feyenoord (en bepaald niet van die club uit 020). In een programma als 'Lang Leve de Liefde' zijn mensen op zoek naar die ene speciale, romantische liefde. Twee singles worden minimaal 24 uur in een huis gezet. Meer dan 1300 uitzendingen intussen. Boeiend, maar vaak ook tenenkrommend. Je kunt ook intense liefde voelen voor je kinderen. We noemen het allemaal liefde.

In het Grieks zijn er verschillende woorden voor liefde.

In de eerste plaats is er **Eros**: het warme gevoel voor die ene speciale persoon. Passie, verlangen, romantiek, de 'vonk'. Het is de liefde die verlangt naar eenwording. Het Bijbelboek Hooglied bezingt deze liefde.

Dan is er de **Philia**: vriendschapsliefde. Dat is kameraadschap, vertrouwen, genegenheid, een loyale verbinding tussen gelijken, een gevoelde verwantschap. In de Bijbel komen we de vriendschap tussen David en Jonatan tegen. Ook de betrokkenheid en het meeleven in onze geloofsgemeenschap zou je philia kunnen noemen.

Dan is er ook de **Agapè**. Dat is de liefde die je wat kost. Stel: je bent op weg naar een belangrijke afspraak. Je ziet dat een vrouw op de fiets wordt aangereden. De dader rijdt door. Ze heeft een hoofdwond. Een ogenblik sta je in tweestrijd: zal ik afstappen of niet? Er zijn ook anderen, en je hebt haast. Maar je besluit om te helpen. Je belt 112. Je doet je jas uit en legt die over haar heen. Je vraagt haar wie van de familie je kunt bellen. Al met al duurt het anderhalf uur voordat je verder kunt. De politie wil ook nog alles van je weten. Het eind van het verhaal is dat je je afspraak hebt gemist.

Dit is Agapè. Het is de liefde van de barmhartige Samaritaan die zijn reis onderbreekt. Het is opofferende liefde. Het is geen gevoel van aantrekking of genegenheid. Het is als de klike buiten zetten voor je buurman die een nare man is, maar nu in het ziekenhuis ligt. Iemand moet het doen, nietwaar?

Als er in de Bijbel staat 'God is liefde', dan staat er niet 'God is eros', en ook niet 'God is philia', maar 'God is agapè'. God heeft ons lief met een onbaatzuchtige, onvoorwaardelijke en opofferende liefde. Het is het meest zichtbaar in de zending van Jezus Christus naar deze wereld. Het ultieme offer. Jezus zegt: "Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden." In ieder geval is Agapè een liefde die je *doet*: het is liefdadigheid.

En daarom kun je er ook voor kiezen. Je kunt ervoor kiezen om je eigen belang aan de kant te zetten; je kunt ervoor kiezen om een offer te brengen. In alle relaties die wij onderhouden — of het nu met je partner, familie of een collega is — heb je Agapè nodig. Met alleen eros of alleen philia red je het niet. Je zult af en toe je eigenbelang aan de kant moeten zetten.

Maar hoe doe je dat? Zeker als het een duurzame inspanning vraagt. Die klike een keertje, dat lukt wel. Maar hoe kun je het blijven opbrengen? Is er een soort voorraad van liefde waar je uit kunt putten? Want je kunt niet geven wat je niet zelf hebt ontvangen. Hoe kun je je 'liefdestank' gevuld houden?

Dan kom ik uit bij — voor mij — de belangrijkste tekst uit de Bijbel: *'Wij hebben lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad'* (1 Johannes 4:19). Het is een echo van vers 10: *'Het wezenlijke van de liefde is niet dat wij God hebben liefgehad, maar dat Hij ons heeft liefgehad en zijn Zoon heeft gezonden...'* Wij kunnen liefhebben in de zin van Agapè — stoppen bij een ongeluk, helpen wanneer het energie kost — omdat God ons als eerste heeft liefgehad. Henri Nouwen noemt dat de 'Eerste Liefde'.

Ik heb er een beeld bij: een fontein, zoals je die ziet op dorpspleintjes in Frankrijk. Er is een kraan (of twee kranen) en die vullen het bassin. Maar als je goed kijkt, zie je aan de zijkant een overloop. Er komt water in vanaf de bovenkant, maar er stroomt aan de zijkant ook weer water uit.

Systematisch ziet het er zo uit: wij zijn als het ware zo'n waterbak. Van bovenaf, door God, worden wij gevuld met zijn liefde. God overstelpt ons met zijn gaven. Hij draagt ons en aanvaardt ons. Hij heeft ons talenten toebedeeld. Hij vervult ons. En omdat dat zo is, kunnen wij op onze beurt ook weer geven. Aan de zijkant geven we weer door wat we zelf ontvangen hebben.

Maar wat gebeurt er als de kraan dicht is? In eerste instantie blijft het overlooppijpje nog wel even lopen. Je kunt best even zonder toevoer van boven. Maar niet lang. Want zodra het waterniveau onder het pijpje zakt, gebeurt er niets meer. Het stroomt niet meer, het staat stil. En als dat langer duurt, gaat het water zelfs stinken.

Als je voelt dat je alleen nog uit tegenzin of dwang tot liefde komt, dan moet je eens nadenken over die kraan. Misschien heb je die dichtgedraaid, ongemerkt wellicht. Je hebt de aansluiting op de Bron verloren. Of je bent uit andere bronnen gaan putten — troebele bronnen zelfs. Een troebele bron kan zijn dat je onbewust alleen bezig bent om erkenning te krijgen. Nu heeft ieder mens waardering nodig, maar als je het *alleen* daarvoor doet, dan put je uit een troebele bron. Het kan ook zijn dat je enkel indruk wilt maken. Ook dat is een troebele bron.

We moeten ons richten op dé Bron, de Hoofdbron. Je moet investeren in de relatie met God. De vraag was: hoe kunnen we het volhouden in liefdevolle relaties en er zelfs in groeien? De kunst van het liefhebben is dat je je eerst *laat* liefhebben.

Henri Nouwen maakt een onderscheid tussen de Eerste en de Tweede Liefde. Dit concept heeft mij veel inzicht gegeven. De Tweede Liefde is de liefde die we ontvangen van onze ouders, onze collega's, onze partner... Prachtig! Ik word soms geraakt als ik zie hoeveel mensen voor elkaar over hebben en hoeveel genegenheid er kan zijn. Maar deze menselijke liefde is per definitie beperkt. Het heeft iets voorwaardelijks. Hoe snel wordt onze liefde niet aangetast door jaloezie of onzekerheid? Mensen kunnen je teleurstellen, verlaten of kwetsen, vaak zonder dat ze dat willen.

Allemaal verlangen we naar totale en onvoorwaardelijke liefde; allemaal willen we totale bevestiging. Maar die kunnen wij elkaar als beperkte mensen niet geven. We overvragen elkaar; we zijn God niet. Het lukt je niet om dat bassin gevuld te houden met enkel de bevestiging die je van mensen ontvangt. Dat zijn slechts druppels, die zijn nooit genoeg. Het gevolg? Je wordt bang voor afwijzing. Daarom hebben we de hoofdkraan van de Eerste Liefde nodig. De Eerste Liefde is de onvoorwaardelijke, totale, eeuwige liefde van God. Onze Tweede Liefde moet gevoed worden door de Eerste Liefde. Als je weet dat je door God gekend en bemind bent, hoef je niet langer om bevestiging te bedelen bij anderen. Het maakt je vrij om anderen werkelijk lief te hebben, zonder hen te claimen voor je eigen behoeften.

Hoe kun je aansluiting vinden op die hoofdkraan? Henri Nouwen noemt drie dingen: stilte, gebed (meditatie) en luisteren naar de goede stemmen. Want veel stemmen in ons hoofd zeggen dat we niet deugen.

In de groepen waarin ik dit besprak, werd de mooie vraag gesteld: "Als je niet gelooft, hoe werkt het dan? Moet je gelovig zijn om contact te maken met die Eerste Liefde?" Want we zien dat ook veel niet-gelovigen vnauit een bron van grote betekenis zijn. Het is niet beperkt tot christenen — God zij dank, zeg ik er dan bij. We vroegen ons af: zou die bron in wezen niet hetzelfde kunnen zijn, maar noemen zij het anders? In ieder geval moet je ergens buiten jezelf een bron hebben.

In ieder geval is dit de bedoeling: dat het stroomt, dat je overstroomt.

Laten we een moment stil worden. Er klinken allerlei stemmen in ons hoofd. Maar als je goed luistert, hoor je een zachte fluistering. De stem van de Eerste Liefde die zegt: "Je bent Mij lief..."

Je kunt liefhebben, omdat God jou als eerste heeft liefgehad. Amen.